

Nordiska Spelen inspirerade till vinter-OS som officiellt startade i Chamonix i Frankrike 1924.

1930 gjordes ett försök att genomföra Nordiska Spelen ännu en gång. Men i Stockholm var det grönt i februari.

Stig Nilsson berättar även om att Sverige bara tagit ett OS-guld i ishockey sen starten 1920 i Antwerpen. Det erövrades 1994 i Lillehammer. Sveriges OS-debut gjordes i sommarspel. De första vinterspelen t dröjde ju till 1924.

Den store mecenaten Isaac Westergren, Gävle, hade blivit intresserad av ishockey och påstås ha satt av en halv miljon kronor på den svenska hockeysatsningen. Han hade själv varit aktiv friidrottare och deltog som sprinter i OS 1900.

Antwerpen hade en ishall.

Sverige som lag hade ingen erfarenhet av ishockey och hade inte ens utrustning. Den måste lånas ihop på plats. Den beställda leveransen kom inte fram i tid. Men spel blev det och inte oövet resultat – en fjärde plats.

Resultat: - Belgien 8-0, - Frankrike 4-0, - Kanada 1-12, - USA 0-7, - Schweiz – 4-0, - Tjeckoslovakien 0-1. Att göra ett mål på Kanada sågs som en sensation.

Gävlebon Hans-Jacob "Knubben" Mattsson deltog i det svenska laget. Han hade varit med och spelat den för IFK Gävle i den första SM-finalen i bandy i Gävle 1907.

* Sixten Jernberg är med fyra guld, tre silver och två brons, nio medaljer på tre OS – 1956 i Cortina, 1960 i Squaw Valley i USA och 1964 i Innsbruck Sveriges främste vinterolympier.

Uppländska idrottsminnen Upplands Idrottshistoriska förening Nr 1 Årgång 7 2002

Rolf Pålbrant ger en utförlig beskrivning av det första 6-dagarsloppet på cykel 1924. Förebilden var Tour de France. Dagens Nyheter tog på sig alla kostnader och samarbetade med Svenska Velocipedförbundet. Tanken var att ett etapplopp skulle ge svenska cyklister en bättre chans att hävda sig mot andra länders cyklister. 160 mil på sex dagar skiljde sig mot tidigare längsta svenska tävling, Hermesloppet, omfattade 60 mil.

Läkare fördömde tävlingsformen. En rubrik: "Det hejdlösa sportraseriet måste hejda" (Svenska Dagbladet).

19 cyklister anmälde sig, sju av dem över 30 år. Första etap-

pen startade på Östermalms idrottsplats och gick via Uppsala till den första kontrollen i Gävle. Alla utom ett par cyklister åkte förbi den. De flesta tävlande fick mat och dryck langade från firmabilarna. Något som tävlingsledningen förbjöd redan dagen efter.

Första etappen avslutades i Falun.

Örebro, Åmål, Halmstad och Linköping var andra etappmål före målet i Stockholm.

Erik "Orsa" Bohlin vann tävlingen efter 60.59.45,7. Tävlingssträckan blev 168,5 mil. 13 cyklister kom i mål i den största och mest påfrestande cykeltävlingen som någonsin hållits i Skandinavien. (Enligt annons som AB Nymans Verkstäder i Uppsala satt in efter cykelfabrikens stora sportsliga framgångar.

De tre främsta i A-klassen var firmaanställda, medan Henrik Morén, vinnare i B-klassen och 47 år, var egen företagare. Holmfrid "Storvik" Eriksson var en deltagare i 6-dagars-premiären.

VIS-aren. Värmlands Idrottshistoriska Sällskap. Nr 4 – Årgång 19 – 2001.

Värmlands Idrottshistoriska Sällskap har förmånen att ha tillgång till två rum i nya hockeyarenan, Löfbergs Lila Arena, som kan utnyttjas för Sällskapets verksamhet. Det har åstadkommit genom stöd från distriktsförbundet i Värmland.

Arenan ska bli ett centrum för idrott av alla slag.

VIS vill nå en bredare publik och arbetar med en utställning i olika utrymmen inom arenan där allmänheten rör sig. Satsningen kan leda fram till ett idrottsmuseum.

Östergötlands Idrottshistoriska Sällskap nummer 3 – 2001 – Årgång 3

Den 6 oktober 1901 spelades den första tävlingsmatchen i fotboll i Norrköping. Det var två 11-mannalag från gymnastikföreningarna (!) i Norrköping och Linköping som möttes på exercisfältet inför 400 åskådare. Efter en halvtimme stod Norrköping som segrare med 3-0.

I Norrköping spelade man med den enligt reglerna korrekta bollstorleken på 70 cm i omkrets medan man i Linköping spelade med en större boll på 88 cm i omkrets.

En annorlunda metod bevara idrottens historia

Professorn i idrottshistoria Jan Lindroth föreslår i årskriften från Svenska Idrottshistoriska Föreningen ett nytt och djärvt grepp på källorna till idrottens historia. På en del håll känns nog inte hans förslag så nytt. Metodiken har sedan länge tillämpats av Lennart Andersson, arkivarie i Sandvikens AIK och Gästrikeidrottens Historiska Förening.

Metoden att rädda idrottshistoria till eftervärlden går ut på att för framtiden samla och använda nekrologer, det vill säga minnesord i dagstidningar över avlidna. Hur många föreningar använder denna enkla metod att rädda idrottens personligheter till eftervärlden?

Sedan Jan Lindroth fått idén, har han utfört en "ministudie" av 400 minnesord i Svenska Dagbladet och Arbetet mellan 1950 och 1990. Sammanställningen och slutsatserna är trots begränsat material slående och värda att pröva. Nekrologer som källmaterial kan i högsta grad komplettera de källor som idrottsforskare brukar använda: medlemsmatrklar, stadgar, protokoll och liknande.

Resultatet visar en påtaglig uppvärdering i de 400 minnesorden av fritidsintressen från 1950 till 1990. I drygt hundra av dessa sker om än i kortfattad form redovisning av de avlidnes idrottsengagemang, vilket kan vara allt från motionsidrott över ledarskap till aktivt framgångsrikt tävlande.

Om metoden att kartlägga idrottens historia med hjälp av nekrologer utvidgas kan samlaren och forskaren ge svar på en rad frågor om idrottens utveckling. Kan man se idrottsintresset skilt från andra intressen som kultur och konst? Kan man spåra samband mellan yrke, utbildning och idrottsintresse? Kan man bevisa regionala skillnader?

Jan Lindroth tror sig kunna bevisa att familjesidornas hyllningar och minnesord innehåller allt fler inslag av idrott. Ett bevis på idrottens växande attraktion under fritiden? Varför då inte samla och analysera detta material?

BO NORDLUND

Projektplan RF 100 år

LOKAL IDROTTHISTORIA GÄSTRIKLAND

Styrelsen inom Gästrikedrottens Historiska Förening startade 4 februari en studiecirkel som ska arbeta med att ta fram och göra i ordning det material som krävs till de olika aktiviteter, som vi ska genomföra under nästa år. Sisu Idrottsutbildarna och Gästriklands Idrottsförbund står bakom oss.

Aktiviteter

Ett idrottskafé och minst en utställning i varje gästrikedkommun. Vi vill särskilt lyfta fram ideella ledarnas betydelse.

Inventering av idrottsplatser i Gästrikland

Vi gör en inventering av platser i alla kommuner/kommundelar, där idrotten tog fart. Det är väl känt hur det började i

Gävle och Sandviken, Gästrik-Hammarby, Hedesunda men vi är angelägna att få tips om nu glömda "idrottsplatser" på andra orter.

Vi i styrelsen representerar olika kommuner, och ni kan ringa eller skriva till oss!

Guldträff

En andra träff för alla ledare i distriktet som tilldelats guldnålen ordnas troligen i april 2003. De som var med på premiären i Arena Jernvallen för några år sen ser säkert fram mot en ny.

Ett viktigt år står för dörren

Det här året är stort för Gefle IF:

- Föreningen, Sveriges äldsta flergrensförening, fyller 120 år
- För 100 år sen vann Gefle IF greve Clarence von Rosens pokal i fotboll
- För 90 år sen tog Josef Ternström GIF:s första olympiska guldmedalj
- 60 år har gått sen Gunder Hägg, Gefle IF, satte tio världsrekord
- 50 år har gått sen Olle Åberg slog världsrekord på 1 000 m.
- SM i friidrott arrangeras på Gavlestadion 16-18 augusti

www.smfriidrott02.nu

Slå vakt om det idrottshistoriska arvet

Dagens verksamhet blir morgondagens historia

Intresset för den svenska historien har ökat under senare år.

Det gäller i allra högsta grad idrottsrörelsen.

För dig som vill lära mera om idrottshistoria och arkivering kommer vi under hösten att anordna en kurs.

Inbjudan kommer under sommaren.

Anslagstavlan

Vårt årsmöte

29 april klockan 19 årsmöte
i Gästrikeidrottens Historiska Förening
i Kajutan Arena Jernvallen, Sandviken

Thony Lindquist, engagerad i Svenska Bandyförbundet
och tidigare i ett tiotal år tränare och kanslichef för
Sandvikens AIK/BK, berättar om:
Ledarrollen i svensk idrott förr, nu och i framtiden.

Lena Björk, Sisu Idrottsutbildarna,
berättar om Riksidrottsförbundet 100 år!

Möjlighet att få se nya Arena Jernvallens idrottshall

Gösse Holmers träningsråd

Vägen till rekorden är lång, och de svenska löparna är inte i samma klass som Gunder Hägg och Arne Andersson för snart 60 år sedan. De borde kanske följa råden i Gösse Holmers, Svenska Idrottsförbundets riksinstruktörs, instruktionsbok från 1943.

Konditionsträning under höst- och vintermånaderna:

Måndagar:
Bastubad.

Tisdagar:
Självstudier, schackspel och dylikt avslutade med en rask promenad under cirka en timmas tid.

Onsdagar:
Lätt löpning.

Torsdagar:
Bandy, tennis eller något annat spel som både stärker
konditionen och uppmärksamheten.

Fredagar:
Promenad och lätt löpning. Därpå bastu.

Lördagar:
Dans.

Söndagar:
Långpromenad tillsammans med klubbkamrater! Gå i skog
och mark och efter kompass.

Dagligen:
10-15 minuters gymnastik och rephoppning.

Slutord i boken:
Tag tid på Dig för träningen! Det du hinner utföra under en timmas tid i jäktat tempo ger inte hälften så bra resultat som om Du använder dubbelt så lång tid.

Lev ett enkelt liv, där sprit, tobak och andra utsvävningar
äro bannlysta.

Skötsamhet är idrottsmannena adelsmärke. Det gäller lika
mycket på som utanför idrottsplatsen.

27 april klockan 17-01

firar

Brynäs IF

sitt

90-årsjubileum

med en jubileumsfest på Gavlerinken,
som byggs om från hockeyarena till en festplats uppdukad
för 1.200 personer. Buffé, underhållning och dans
till Nick Borgens orkester.
Allt för 395 kronor.

Grattis jubilarer!

120 år: Gefle IF
Gefle Gymnasii IF

110 år: Sandvikens Skyttegille

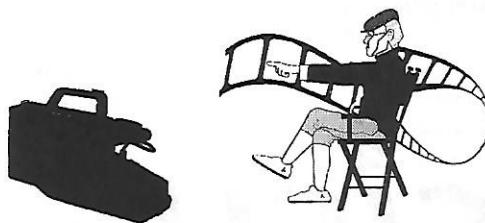
90 år: Brynäs IF
Valbo AIF

80 år: Högbo AIK
Hille IF
Hille/Åbyggeby IF
Ockelbo SK
Åshammars IK

75 år: Hofors CK
Järbo IF
Jädraås AIK
Norrundets IF
Storviks TK
Örta IF

75 år: Grattis i efterskott
Södra BK, fotbollsklubben
som firade i november!

70 år: Österfärnebo IF

Vi behöver hjälp!

*Vi har en fin videoutrustning
och en bandspelare i Sandviken*

Men vi behöver medarbetare som kan hjälpa foto-
grafer och/eller intervjua aktiva och ledare.
Vi behöver även hjälp med redigering.

Hans Isaksson har avlidit

För ett år sedan kunde vi i aprilnumret av vår tidning se en då nytagen bild med fem av Gävle Godtemplares gamla svenska mästare i ishockey.

Däribland Hans Isaksson, en av "Godis" verkliga storheter. Målvakten, som inte bara vaktade GGIK:s mål 17 år i följd, utan också var målvakt i vårt landslag 52 gånger.

I november 2001 lämnade "Isak" oss, 76 år gammal.

Isak provade under uppväxtåren på det mesta. Bland annat som fotbollsspelare och som målvakt i bandy och handboll, men det är framförallt som ishockeymålvakt som han uppmärksammats.

Han var med från allra första början i det juniorlag, som bildades i GGIK 1941. Det lag som aldrig förlorade en juniormatch på 4 säsonger och som efter ett år i div. III och två år i div. II tog steget upp i allsvenskan 1947.

Isak var således med om ishockeyns hela utveckling i distriktet. Han var med i fem SM-finaler, varav en kröntes med guld 1957. Han erövrade också ett VM-guld med Tre Kronor 1953. Han var aldrig utvisad under hela sin ishockeykarriär.

Vi minns Hans Isaksson som en verklig prydnad för svensk idrott – en lågmäld, ärlig och fin kamrat både på och utanför planen.

NILS FRÖLANDER

Bosse Nilsson har lämnat oss

Bo "Bosse" Nilsson blev 76 år. Målvaktsbjässen, 188 cm lång och 118 kg, hade pondus och blev tidigt en publiksfavorit och skräck för motståndarlagets anfallare – och för domarna. Ett Västerås SK-mål i SM-finalen på Stockholms Stadion 1959 sägs det att han snackade bort.

Bosses Skutskärs IF vann då SM-guld med 2-1 inför rekordpubliken 28.848 åskådare.

"Store Bosse i Skutskärsmålet och inhopande ishockeystjärnan "Stöveln" Öberg glänste på plan" (Ur 100 bandyfinaler av Arne Argus).

Bosse tyckte också själv att han i finalen gjorde sin bästa match någonsin.

"En fantastisk upplevelse", tyckte han drygt 40 år senare, när han berättade bandyminnen.

Bosse blev ordinarie målvakt i Skutskärs A-lag 1942. Och han fick spela en SM-final redan då. (Förlust 1-2 mot Västerås SK). 1944 och 1959 tog hans lag revansch på "gurkorna".

Om 1944 skriver Arne Argus:

"En minnesrik final, den första med över 20.000 åskådare på Stadion. Målvakten Bosse Nilsson och "Bissen" Lindberg klipper i Skutskärsförsvaret och Henry Muhrén utnyttjade VSK-blottor."

Som 38-åring spelade Bosse två SM-finaler samma år mot Brobergs IF. En oavgjord och en klar förlust sen bröderna Sedvall dundrat in tre av fyra Brobergsmål och säkrat segern med 4-1 i sista omspelsmatchen av en SM-final.

En stor showman, en mycket skicklig målvakt med stor pondus och senare en elitdomare i tre sporter. Omutlig och slängd i munnen. En historia berättas fortfarande ofta.

Stig Svensson, Östers starke man, var inte nöjd med Bosse och hade sonen Tommy som bud i halvtid.

"Pappa är inte nöjd", sa Tommy.

Bosse replikerade snabbt:

"Men vad tycker din mamma?"

10 augusti i föl firade kamratföreningen i Skutskärs IF 50 år hemma hos Bosse.

Denne hade dukat fram för styrelsen på ett långbord intill sin stuga. Han hade fått hjälp med maten av en moster. Bandy och kamratföreningen var givna ämnen under träffen. Han blev också in i det sista en varm bandyvän, fanns på SIF:s hemmamatcher och såg till att siffror i andra matcher sattes upp på resultattavlan.

Bo Nilsson representerade fyra klubbar i bandy: Skutskärs IF, Sandvikens AIK, Hammarby, Söderfors.

KAJ ANNEBRANT

Gästrikedrängar sprang ikapp på Djurgården 1828

Att idrotten var tidig i Gästrikland är allmänt omvittnat. Redan från 1828 finns ett trovärdigt dokument om gästrikedrängar som löpte ikapp. I sitt berömda historiska dokument "Årstafruns Dagbok" berättar Märta Helena Renstierna, hur hennes tjänstefolk ett år tidigare sett tysken Philip Israel springa mycket långt på Djurgården (cirka 18 km) på en dryg timme.

Hon blev intresserad av fenomenet, och när två drängar från Gästrikland kom till Stockholm för att upprepa brava-

den, begav hon sig till Djurgården. Drängarna klarade samma sträcka på bättre tid, och Årstafrun konstaterade:

"Eftermiddagen var jag med Mamsell att se två bonddrängar springa på Djurgården fram och tillbaka för att få penningar - Drottningen, Kronprinsen, dess gemål och flera tusende Menniskor voro för att se denna dränglunk." (18 maj 1828)

BO NORDLUND

Skidåkare

ETT NATIONELLT OCH MANLIGT IDEAL?

När det stormade som värst efter dopning, och misstankar om ännu mer dopning vid OS i Salt Lake City, tog en krönikör i DN hedern av skidsporten:

"Toppluvornas och blåbärssoppans längdskidåkning är död som sport. Vem gitter i fortsättningen intressera sig för ett spektakel där allting kretsar kring höghöjdshus, högteknologisk valla och blodmanipulation."

Denna provokation begrundar jag vid läsningen av uppsatsen "Skidåkning, mannen och det nationella" av forskaren Jan Samuelsson i den 22:a årskriften 2001 utgiven av Svenska Idrottshistoriska Förbundet. Där förklarar han hur och varför skidsporten under sekler spridit sig så brett och djupt. Att prestera det nära nog omänskliga på längskidor har alltid blivit förknippat med nationell och norrländsk identitet och manliga ideal.

De arktiska upptäcktsfärderna fick stor betydelse för skidsporten. Fritjof Nansen korsade på skidor Grönland och skrev sedan i sin bok, att skidloppning är den mest nationella av alla sporter och att den stärker kropp och själ samtidigt som den passar nordisk natur. De sägenomspunna långloppen i slutet av 1800-talet fortsatte att profilera skidåkningens krav. Nordenskiöldloppet gick över 20 mil i Lappland för att bevisa hur en Grönlandsexpedition varit möjlig. Mycket uppmärksammat blev också långloppet mellan Falun och Gävle 1897.

Skidåkning blir etniskt präglad, den förstärker alltså vad vi förknippar med nordiskt kynne. Vid sekelskiftet 1900 lyftes det sunda lantlivet fram som kontrast till den nya osunda och dekadenta livet i storstaden. Norrland och samerna blev idealiserade och denna inställning kom att i fortsättningen prägla uppfattningen om skidåkning.

När ryktbare samens Lars Theodor Jonsson vann i vinterspelen 1933 kunde en dåtida skidreporter skriva:

"Den lille lappen har en egenskap. När han är på rätta humöret liknar han en jakthund som vädrar vilt inom nära håll... Då han fått nys om att han ledde blev han den vilde mannen... det lilla grönklädda lappknyttet kom inrusande".

Naturkänsla och friluftsliv var ingredienser i det svenska nationsbygget. Särskilt mellan 1930 och 1950 kom detta till starka uttryck. Friluftsliv och särskilt hårdande skidåkning skulle ge livskraft och försvarsförmåga. Många minns säkert vad annonser visar av skidkläder på den tiden. De har tydligt militärt snitt. Vita skidpatruller säkrade beredskapen långt i norr.

1936 blev femmilens stor svensk framgång och legendariske skidledaren Sixtus Jansson skrev i På Skidor 1937: "Det blänker om den vita dräkten, och den blågula sidenflaggan... när armarnas kraftiga stavgång för flaggan upp i solen mot en himmel lika ren och blå som vår nationssymbol". Idén till Vasaloppet har samma nationella anda, vilket markeras av devisen vid målet: "I fädrens spår för framtida segrar." Sven Jerring kom att i radion förstärka denna identitet. Visst har vi idag en känsla av att vår kung känner extra för skidsporten med bland annat sina väl genomförda Vasalopp!

En svensk skidkung skulle vara självständig, rättträdig, kärvt, tyst och fåordig. På så sätt uppfyller han vad vetenskaplig forskning kommit fram till som allmän svensk mentalitet.

Väldigt länge hade ansvariga ledare svårt att hantera utvecklingen, när kvinnor ville tävla på skidor, eftersom före-

ställningen om den sege och starke skidåkaren dominerade. Torsten Tegnér kunde till nöds gå med på att slalom kunde utveckla kvinnlig grace och smidighet. Barbro Martinsson var i ett reportage "den stiligaste av skidlöparflickor". Men inget skrevs om hennes förmåga och styrka. Urtypen för en svensk skidåkare var fortfarande den urstarke och envise skogshugaren Sixten Jernberg.

Så förblev "skidhjältar" och "skidkungar" länge bestående. Bland Svenska Dagbladets bragdmedaljörer finns det 13 längdskidåkare. Numera har nya sporter vuxit och tagit över som golf, mountainbike, utförsåkning och vintersporter i nya former samt innebandy. Där och även i traditionella sporter hävdar sig kvinnor allt mera. Men än består nog föreställningen om Thomas Wassberg som den siste kärve och envise skidkungen. Kanske föreställningen började ändras med Gunde Svan.

I sin forskning och analys vågar sig Samuelsson på en slutsats. Påverkar förändringen av samhället och av livsmönster också idrotten? Det sägs ju ibland att förlorare i det moderna Sverige är det traditionella norrländska mansidealet. Ekonomiska och sociala segrare har varit storstädernas män och kvinnor, som väljer andra sporter.

Men visst sitter ändå vår förväntan på en skidkung nationellt djupt fortfarande. Liksom något inre krav på att skidåkning skall vara ren, oförvitlig och inte smutsas ner av någon mystisk tysk spanjor. Tänk bara på hur upprörda och besvikna vi var efter skidåkning i Salt Lake City!

BO NORDLUND

Barbro Martinsson 2002

Längtar du tillbaka till den aktiva karriären nu när det är OS på teve?

- Nej, det kan jag inte säga. Men det är hemskt roligt att jag fick uppleva fyra OS. (Barbro i dag 66 år, deltog 1956, 1960, 1964 och 1968. Det första tävlades för Valbo AIF sedan blev det Skellefteå. Numera bor hon och maken Sture i Timrå).

Hur mycket skiljer det sedan du var med (Barbro har två fjärdeplatser på 5 och 10 km samt två silver i stafett som främsta OS-meriter)?

Oj, oj. Det är klart att vi var nere på dagens åktider någon gång, men då var det andra banor.

(Gefle Dagblad 13/2 2002)

En förening för arbetare

Matcherna mellan arbetandena var mycket speciella. 1922 lyckades Sjöpner utverka permission för sin bästa spelare och betalade taxi till derbyt.

En yngre arbetare med viss sympati för IFK vittnade om sitt dilemma: "Dom äldre arbetarna höll på Sjöpner. Sedan när IFK bannade vägen och blev bra började många arbetare gå över. På 30-talet var IFK många studentare och sånt."

IK Sjöpner ställde sociala och moraliska krav på sina spelare, som man vinnlade sig att ta väl hand om. Trots stränga amatörregler på den tiden betalade föreningen ut arbetslöshetsbidrag till sina spelare och 1929 fick Sjöpner stora siffror i landslagsspelaren Tore Kellner betalning per vecka, när han utbildade sig till elektriker.

På väg till match avled en spelare i bilolycka 1935. Klubben betalade då understöd till hans mor.

Styrelsen hade rigorösa krav på sköttsamhet som typisk arbetaridentitet. En ledare fick avgå sedan han misshandlat en IFK-spelare!

Sjöpnens legendariske storspelare Tore Kellner kom även för framtiden att personifiera en typ av idrottsjätte i arbetarkulturen. Han blev myten som samtidigt var lagets strateg och bollkonstnär. Redan som 19-åring spelade han i bronslaget i Rås-OS 1924.

"Det gick så långsamt att publiken hann uppfatta finesserna. Kellner fintade så att motståndaren sprang halvvägs npp på läktaren." På planen och vid sidan av planen bidrog han med sin sorglösa personlighet till skön stämning. Hur många sådana myter drar man inte skönonor om i våra föreningar?

Arbetaridentiteten tonades ner efterhand och precis som Socialdemokratin började samarbeta med gamla motståndare, så stöt Sjöpner fred med IFK. I folkhemmet blev svenska målingarna jämlika, ända tills IFK Norrköping blev svenska mästare 1938 och därefter helt tog över fotbollen i staden.

BO NORDLUND

Stockholms idrottsföreningar för och nu

holm satsade hårt på bandy ända in på 1960-talet. Där spelade till exempel Håkan Sundin och Yngve Palmqvist. Om man inte redan visste det förut, får man i boken klart för sig hur omfattande bandy varit och är i Stockholmsområdet.

IFK Lidingö har ett brokigt förflutet. På 1950-talet gjorde klubben en uppryckning i fridrott, och de i Gästrikland kända Ingvar Bengtsson och Tommy Holmestrand tävlade för klubben. Långt senare blev Lidingö ledande skidklub i Stockholm med namn som bröderna Blomqvist samt Sven Åke och Lena Lundbäck. Annars drar man av läsningen slutsatsen att Sundbybergs IK varit ledande på längdskid i Stockholm med bland annat Bertil Jonassons andraplats i Vasaloppet 1969. En hel del föreningar väcker lite ovanlig och beundrande eftertanke som IF Länden, bildad i nybyggda förorten Bandhagen på 1950-talet av pappa Nidelf och hans söner. Snart var föreningen en av landets ledande i distanslopp och Ingvald Nidelf är fortfarande en av de få svenskar som vunnit Lidingöloppet 30 km.

Om Gästrikland och flera distrikt hade motsvarande systematiska föreningsdokumentation vore mycket vunnit i svensk idrottshistoria.

BO NORDLUND

I många städer finns uppfattningen att ursprungligen samlades olika sociala kategorier i vissa idrottsgrupper och föreningar. Så säger man i Gävle att Gefle IF och IFK Gävle ursprungligen var mer "borgliga" än förbollsklubben Brynäs IF. Rätt eller fel? Det må vara osagt och ännu inte bevisat. Finns någon motsvarande teori om föreningarna i Sandviken? Frågorna vore var-

da att undersökas.

Från Norrköping finns numera en undersökning som bevisar att IK Sjöpner och IFK Norrköping för sin fotboll hade skilda sociala grupper både bland sina aktiva och anhängare. Resultatet av forskningen redovisas av Björn Horgby i Sveriges Idrottshistoriska Förenings årskrift 2001.

Där visar han med övertygelse hur IK Sjöpner hade sitt ursprung i arbetarklassen och ständigt utvecklade och stärkte sin arbetaridentitet och sin rivalitet till "finare" IFK Norrköping fram till 1940-talet, då IFK vann en klassövergripande popularitet. Detta i samband med att klassmotsättningarna i sin helhet klingade av i "folkhemmet".

Länge stod stadsdel i Norrköping. IK Sjöpner kunde ha 8.000 åskådare på sina matcher i slutet av 1920-talet.

Och dessa levde ut sin sociala identitet. Det var "getterna", läroverkspojkar, mot "kalvarna", arbetarpojkar. I Arbetarminnen kan man läsa om hur skarpt det var: "Det fanns ett klag på läroverkspojken med en IFK-börna och en Sjöpnerbörna. Om en annan kom och var tveksam kändes man alltid höra att du skall gå över och ställa dig på andra sidan."

Mycket av motsättningarna härtammade från storstrecken 1909, då medlemmar i IFK Norrköping deltog i skyddsskären, som skulle värna staden mot inbrott och social oro från de strejkande arbetarna, som ofta var medlemmar i Sjöpner. Dock gick arbetarklubben efter 1909 igenom en svår splittring och kris som började med att några medlemmar var strejkbrytare. Övergångar mellan fotbollsklubbar var alltid heta problem.

Stockholms Idrottshistoriska Förening har givit ut sin fjärde bok om stadens idrottshistoria. Ur Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur har man fått medel för denna bok, som presenterar de flesta av stadens föreningar och deras historia. Där finns de stora och kända klubbarna, men även de små som verkar lokalt och begränsat. Där finns de som en gång varit stora men tynat ut. Det är inte mest intressant att läsa om AIK, Djurgården och Hammarby, utan om kurdosa, glömda föreningar och personligheter som väcks till liv.

Reymersholms IK var en gång i populär klass med Hammarby, som en gång på 1940-talet var landets ledande förening för cykel och skidskor med storheter som Sven "Svängis" Johansson och Åke Seyffarth.

I dokumentationen vimlar det av kända gestalter i svensk idrottshistoria. Men här ofta i överraskande sammanhang. Således får vi veta, att Lennart "Nacka" Skoglund började som handbollsspelare IK Göta.

IFK-föreningarna var bland de äldsta. Tidigt bildades IFK Stockholm och IFK Lidingö av gymnastister och läroverkslärare. Vi är nog inte många som kommer ihåg att IFK Stock-

En förening för arbetare

I många städer finns uppfattningen att ursprungligen samlades olika sociala kategorier i vissa idrottsgränar och föreningar. Så säger man i Gävle att Gefle IF och IFK Gävle ursprungligen var mer "borgerliga" än fotbollsklubben Brynäs IF. Rätt eller fel? Det må vara osagt och ännu inte bevisat. Finns någon motsvarande teori om föreningarna i Sandviken? Frågorna vore värda att undersökas.

Från Norrköping finns numera en undersökning som bevisar att IK Sleipner och IFK Norrköping för sin fotboll hade skilda sociala grupper både bland sina aktiva och anhängare.

Resultatet av forskningen redovisas av Björn Horgby i Sveriges Idrottshistoriska Förenings årskrift 2001.

Där visar han med övertygelse hur IK Sleipner hade sitt ursprung i arbetarklassen och ständigt utvecklade och stärkte sin arbetaridentitet och sin rivalitet till "finare" IFK Norrköping fram till 1940-talet, då IFK vann en klassövergripande popularitet. Detta i samband med att klassmotsättningarna i sin helhet klingade av i "folkhemmet".

Länge stod stadsdel mot stadsdel i Norrköping. IK Sleipner kunde ha 8.000 åskådare på sina matcher i slutet av 1920-talet.

Och dessa levde ut sin sociala identifiering. Det var "getterna", läroverkspojkar, mot "kalvarna", arbetarpojkar.

I Arbetarminnen kan man läsa om hur skarpt det var: *"Det fanns ett kafé på Idrottsparken med en IFK-börna och en Sleipner-börna. Om en annan kom och var taskigt klädd fick man alltid höra att du skall gå över och ställa dig på andra sidan."*

Mycket av motsättningarna härstammade från storstrejken 1909, då medlemmar i IFK Norrköping deltog i skyddskåren, som skulle värna staden mot inbrott och social oro från de strejkande arbetarna, som ofta var medlemmar i Sleipner. Dock gick arbetarklubben efter 1909 igenom en svår splittring och kris som började med att några medlemmar var strejkbrytare. Övergångar mellan fotbollsklubbarna var alltid heta problem.

Matcherna mellan arvfärderna var mycket speciella. 1922 lyckades Sleipner utverka permission för sin bäste spelare och betalade taxi till derbyt.

En yngre arbetare med viss sympati för IFK vittnade om sitt dilemma: *"Dom äldre arbetarna höll på Sleipner. Sedan när IFK banade vägen och blev bra började många arbetare gå över. På 30-talet var IFK många studentare och sånt."*

IK Sleipner ställde sociala och moraliska krav på sina spelare, som man vann sig att ta väl hand om. Trots stränga amatörregler på den tiden betalade föreningen ut arbetslöshetsbidrag till sina spelare och 1929 fick Sleipner stora stjärna landslagsspelaren Tore Keller betalning per vecka, när han utbildade sig till elektriker.

På väg till match avled en spelare i bilolycka 1935. Klubben betalade då understöd till hans mor.

Styrelsen hade rigorösa krav på skötsamhet som typisk arbetaridentitet. En ledare fick avgå sedan han misshandlat en IFK-spelare!

Sleipners legendariske storspelare Tore Keller kom även för framtiden att personifiera en typ av idrottshjälte i arbetarkulturen. Han blev myten som samtidigt var lagets strateg och bollkonstruktör. Redan som 19-åring spelade han i bronslaget i Paris-OS 1924.

"Det gick så långsamt att publiken hann uppfatta finesserna. Keller fintade så att motståndaren sprang halvvägs upp på läktaren" På planen och vid sidan av planen bidrog han med sin sorglösa personlighet till skön stämning. Hur många sådana myter drar man inte skrönor om i våra föreningar?!

Arbetaridentiteten tonades ner efterhand och precis som Socialdemokratin började samarbeta med gamla motståndare, så slöt Sleipner fred med IFK. I folkhemmet blev föreningarna jämlika, ända tills IFK Norrköping blev svenska mästare 1938 och därefter helt tog över fotbollen i staden.

BO NORDLUND

Stockholms idrottsföreningar förr och nu

Stockholms Idrottshistoriska Förening har givit ut sin fjärde bok om stadens idrottshistoria. Ur Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur har man fått medel för denna bok, som presenterar de flesta av stadens föreningar och deras historia. Där finns de stora och kända klubbarna, men även de små som verkar lokalt och begränsat. Där finns de som en gång varit stora men tynat ut. Det är inte mest intressant att läsa om AIK, Djurgården och Hammarby, utan om kurios, glömda föreningar och personligheter som väcks till liv.

Reymersholms IK var en gång i populär klass med Hammarby, som en gång på 1940-talet var landets ledande förening för cykel och skridskor med storheter som Sven "Svängis" Johansson och Åke Seyffarth.

I dokumentationen vimlar det av kända gestalter i svensk idrottshistoria. Men här ofta i överraskande sammanhang. Således får vi veta, att Lennart "Nacka" Skoglund började som handbollsspelare IK Göta.

IFK-föreningarna var bland de äldsta. Tidigt bildades IFK Stockholm och IFK Lidingö av gymnasister och läroverkslärare. Vi är nog inte många som kommer ihåg att IFK Stock-

holm satsade hårt på bandy ända in på 1960-talet. Där spelade till exempel Håkan Sundin och Yngve Palmqvist. Om man inte redan visste det förut, får man i boken klart för sig hur omfattande bandy varit och är i Stockholmsområdet

IFK Lidingö har ett brokigt förflutet. På 1950-talet gjorde klubben en upprykning i friidrott, och de i Gästrikland kända Ingvar Bengtsson och Tommy Holmestrand tävlade för klubben. Långt senare blev Lidingö ledande skidklubb i Stockholm med namn som bröderna Blomqvist samt Sven Åke och Lena Lundbäck. Annars drar man av läsningen slutsatsen att Sundbybergs IK varit ledande på längdskidor i Stockholm med bland annat Bertil Jonassons andraplats i Vasaloppet 1969.

En hel del föreningar väcker lite ovanlig och beundrande eftertanke som IF Linden, bildad i nybyggda förorten Bandhagen på 1950-talet av pappa Midelf och hans söner. Snart var föreningen en av landets ledande i distanslöpning och Ingvald Midelf är fortfarande en av de få svenskar som vunnit Lidingöloppet 30 km.

Om Gästrikland och flera distrikt hade motsvarande systematiska föreningsdokumentation vore mycket vunnit i svensk idrottshistoria.

BO NORDLUND

Forsbackaprofiler

ENLIGT LENNART "KLANGEN" ANDERSSON, VÅR ARKIVARIE

Oskar Wiger fick en varning i en fotbollmatch. Domaren, som var från Hille, tog upp sitt anteckningsblock och skrev. Då kom Aldor Parling fram till domaren och sade:

"Ta en säck till mig också". (Hillepotatisen var känd redan då).

Forsbacka IK spelade fotboll i Hedesunda. Längst planen fanns ett djupt och brett dike, där bollen hamnade ibland. Nisse Fogelberg, halvback i FIK, skulle hämta bollen i diket men det dröjde innan han sågs igen.

Samtidigt som han stack upp huvudet ropade han:

"Kom pojkar får ni se vilka fina smultron det växer här".

(En sann historia från 1930-taket).

Åke Lönn, målvakt i FIK på 1930- och 1940-talet var en av många originella bybor. Om Oskar Wiger rimmade han:

"Oskar går till alla kiosker och köper gotta i en potta."

Oskar replikerade snabbt:

"Lönn, stäng dörrn".

Från finvalsverket i Forsbacka för 60-70 år sen:

Pål i mål

Daniel och Väng

Bildar backpars gäng

Erik, Strand och Ile

Halvbackar tre

Elon o. Gunnar som inner

Bättre grabbar men ej finner

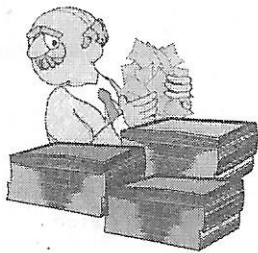
Pirkpojkar två

På yttrarna gå

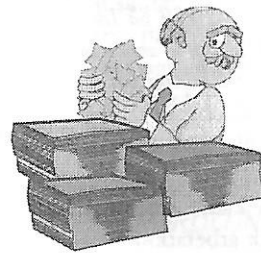
Center Jon

Lagets kanon

Grattis!
Sandvikens AIK/BK
för ännu ett SM-guld

Kassörens ruta:

Våra mål är...

att

i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottens historiska bakgrund och utveckling

att

med hjälp av text, ljud och bild dokumentera våra idrottsmän och idrottsledare
samt våra idrottsföreningarnas historia

Vid en kontroll i medlemsmatrikeln i mitten av mars 2002 saknas medlemsavgift från 43 enskilda medlemmar och elva föreningar. Tillsammans utgör detta en utebliven intäkt på drygt 3.000 kronor.

Är du osäker på om Du betalat din medlemsavgift eller inte – Ring gärna undertecknad!

Gästrikheidrottens Historiska Förening
att. Rune Holmgren, Furuvägen 27, 812 31 Storvik.
Tel.: 0290-108 64. Postgirokonto: 81 60 67 -3

Medlemsavgift/år: Enskild medlem 50:-, förening 100:-, förbund/företag 200:-

Du får vårt medlemsblad två gånger och vi ordnar flera
idrottsprogram årligen.